

MAAELU EDENDAMISE SIHTASUTUS 2012. aasta tegevuse eesmärgid (tegevuskava)

Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) eesmärk on Eesti maapiirkonna majandusliku arengu toetamine ettevõtlust soodustavate sihtprogrammide rakendamise kaudu.

Sihtprogrammid hõlmavad eesmärgi nimel täitmisele kuuluvat põhiülesannet, selle põhimõttelist täitmisviisi kirjeldust ning on kinnitatud MES nõukogu poolt.

Sihtprogrammide abil püüab sihtasutus suurendada ettevõtjatele ligipääsu finantsvahenditele, toetada maapiirkonna tasakaalustatud arengut, levitada maaelualast teavet, säilitada kultuuritraditsioone, toetada kutseõpet, kujundada maaelu mainet ja seeläbi parendada ettevõtluskeskkonda ning luua soodsamaid elutingimusi maal.

Tegevuskavas käsitletakse kolme sihtprogrammi raames kavandatavaid tegevusi ning riigieelarvelise raha kasutamise tegevust:

1. programm Kapitalile ligipääsu parandamine väikese ja keskmise suurusega ettevõtjale;
2. programm Investorvõrgustike arendamine ja kaasamine maaettevõtluse edendamiseks;
3. programm Elu- ja ettevõtluskeskkonna toetamine;
4. MES-i tegevus riigi antavate ülesannete täitjana.

Laenumeetmete laenuressurss on sõltuvuses laenude tagasimaksetest. Laenulepingutest tulenevate tagasimaksete prognoos 2012. aastal on 7,4 mln eurot. Laenuportfelli keskmiseks suuruseks on planeeritud 35 mln eurot.

Tagamismeetmete rakendamiseks planeeritakse saada tagatistasusid 840 tuhat eurot. Tagatistelt võetavad tasud on 2012. aastal planeeritud samas suurusjärgus kui garantiireservi väljamaksed ja suurendamine. Planeeritud on, et 2012. aastal peaks sihtasutuse garantiiportfell täitma isemajandamise printsiibist tulenevad tagatiskava nõuded. Sealjuures tagatisportfelli keskmine maht peaks kasvama 42 mln euroni.

1. Programm Kapitalile ligipääsu parandamine väikese ja keskmise suurusega ettevõtjale

Programmi eesmärk on sihtasutuse laenu- ja tagatismeetmete abil parandada maapiirkonna väike ja keskmise suurusega ettevõtja (VKE) võimalusi finantsvahendite kaasamisel.

Seonduvalt Euroopa Liidu võlakriisiga on 2012. aastaks programmi meetmetele oodata jätkuvat nõudluse kasvu.

Meede 1.1 Laen krediidi- ja finantseerimisasutuse vahendusel

Meede on suunatud pigem väiksematele krediidi- ja finantseerimisasutustele, kellel võib olla probleeme kaasata oma ettevõtluslaenude tarbeks vahendeid rahvusvahelistelt finantsturgudelt, kuna pakutavad mahud on liiga suured või nad ei oma kõrgeid rahvusvahelisi reitinguid. Keskmiseks laenuportfelli suuruseks on planeeritud 25 mln eurot ning laenuressurssiks on laenude tagasimaksed, mida on hinnanguliselt 5,9 mln eurot.

Meedet rakendatakse Euroopa Komisjoni abi nr N 606/2007 alusel ning meetmega ei kaasne riigiabi ega vähese tähtsusega abi andmist. Komisjoni luba tegevusele kehtib kuni 01.01.2013 ning piiranguline eelarve on 57,5 miljonit eurot. Et jätkata tegevust ka 2013. aastal, tuleks alustada loa pikendamise menetlemist 2012. aasta teises või kolmandas kvartalis.

Meede 1.2 Tagatis ettevõtja, mittetulundusühingu ja sihtasutuse võlakohustusele (krediidi- või finantseerimisasutusele)

Meede on suunatud VKEdele (sh mittetulundusühingud ja sihtasutused).

Sihtasutuse nõukogu 20. novembri 2008 otsusega (protokoll nr 10 p 2) kinnitati Tagatiste abikava (ametliku nimetusega Maaelu Edendamise Sihtasutuse tagatiste abikava raames tagatise saamiseks esitatavad nõuded ja tagatise taotlemise kord).

Tagatismeetme tingimused vastavad Euroopa Komisjoni teatisele EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes ning meedet rakendatakse Eestis 31. detsembrini 2013. a. Lubatud maht on 200 mln eurot.

Tagatiste abikava rakendamiseks on Põllumajandusministeeriumiga sõlmitud haldusleping (RTL, 11.06.2009, 46, 643) ning Euroopa Komisjoni poolt on riigiabi arvutamiseks kinnitatud vastav metoodika (Riigiabi N 48/2009–Eesti. Meetod riigiabi elemendi arvutamiseks Maaelu Edendamise Sihtasutuse garantiide andmisel).

Riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmine on lubatud halduslepingutes sätestatud korras.

Riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmine saab toimuda üksnes MESi omatulude vähendamise arvel. Riigieelarvelisi vahendeid sellise abi andmiseks ei ole planeeritud.

Meede 1.3 Tagatis ettevõtja, mittetulundusühingu ja sihtasutuse võlakohustusele (hoiu-laenuühistule)

Meetme tingimused on analoogsed nagu krediidi- või finantseerimisasutusele antavatel tagatistel.

Meede 1.4 Laen mittetulundusühingule ja sihtasutusele

Meetme eesmärgiks on parandada mittetulundusühingute ja sihtasutuste finantseerimisvõimalusi. Mittetulundusühinguid ja sihtasutusi käsitletakse kui VKEid ja neile rakenduvad Euroopa Komisjoni määrused.

Laene väljastatakse otse sihtasutusest. Laenuintress on fikseeritud ning on seotud tagatise olemasolu või selle puudumisega. Tegevuseks Euroopa Komisjonilt luba puudub, kuid on Põllumajandusministeeriumi kiri tegevuste kohta, mida ei pea seostama konkurentsi moonutavate tehingutega. Laenu sihtotstarve on LEADER-gruppide tegevuskulude finantseerimine. Keskmiseks laenuportfelli suuruseks on planeeritud 1 mln eurot.

2. Programm Investorvõrgustike arendamine ja kaasamine maaettevõtluse edendamiseks

Programmi eesmärkideks on arendada uusi või arengu algfaasis toimivaid finantseerimisasutusi ning kaasata finantsturgudelt tavaliselt suurtele ja tuntud ettevõtetele orienteeritud laenu ja riskikapitali ka VKEdele. Mõlema eesmärgi saavutamiseks rakendab sihtasutus erinevaid meetmeid ning tegevusi alates sihtasutuse finantsinstrumentide pakkumisega lõpetades osalemisega finantssüsteemide ülesehitamisel.

Programmi rakendamiseks 2012. aastal otseselt vahendeid ei planeerita, kuna läbirääkimised meetme kinnitamiseks ja vahendite leidmiseks alles käivad. Programmi erinevaid meetmeid on võimalik teostada peale Rahandusministeeriumilt, Põllumajandusministeeriumilt ja Euroopa Komisjonilt nõusoleku saamist.

Kõige kaugemale on jõutud läkirääkimisel Põllumajandusministeeriumiga kalanduse finantskorraldusvahendi rakendamiseks läbi sihtasutuse (täpsem selgitus punktis 4.3).

Meede 2.1 Laen hoiu-laenuühistute tegevuse arendamiseks

On meetme 1.1 Laen krediidi- ja finantseerimisasutuse vahendusel eriliike, kuna laenu saajad krediidiasutustest ei ole ettevõtjad vaid finantseerimisasutused ehk hoiu-laenuühistud.

Hoiu-laenuühistud (HLÜ) on üks finantseerimisasutuse eriliike. Tegemist on ühistulise vormiga, kus vahendeid kaasatakse oma liikmetelt ja laenatakse oma liikmetele. Meede aitab kaasa investorvõrgustike arendamisele ehk võimaldab arendada süsteemi, mille kaudu kaasatakse liikmete vabu vahendeid kohalike ettevõtjate laenutarbeks. Samuti aitab meede kaasa kapitali ligipääsu parandamisele VKEdele, kes on kohaliku hoiu-laenuühistu liikmed. Meede on otseselt seotud maapiirkondade ettevõtlusaktiivsuse edendamisega. Meetme nõudlus ei ole olnud eriti aktiivne kuna HLÜ-d peavad saadavat laenuresurssi liiga kalliks.

Viimati tehti üks laenu tehing summas 190 tuhat eurot 2010. aastal. Eelnevalt on HLÜdele laenatud sihtasutusest otse, ehk kredidi ja finantseerimisasutuste vahendusega. Analoogset laenamist vaadeldakse Euroopa Liidu kontekstis täna, kui konkurentsi moonutavat tehingut, sest laenudel ei ole turupõhist intressi ning puuduvad tavapärased tagatised. Kuna HLÜde võime kaasata ise hoiuseid, või suurendada osakapitali, on tänases majandussituatsioonis madal, jääb sihtasutuse põhitegevuseks hetkel HLÜ-dele antud laenude pikendamine ja tagasimaksegraafikute muutmine.

Meede 2.2 Tagatis ettevõtjate rahastamiseks emiteeritud võlakirjade ostjatele

Meede on põhiliselt suunatud Eesti riigi eelarvestrateegias kirjeldatud olukorrale, kus turult ei ole kättesaadavad uute ideede realiseerimiseks ja kiire kasvu finantseerimiseks vajalikud finantsvahendid tegutsevatele ettevõtetele. Eelkõige on meede suunatud töötleva tööstuse ja taastuvat energiat tootvatele ettevõtetele, kes on määratletavad väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatena.

Meetmele 2012. aastal olulist nõudlust emitentide poolt ei prognoosita, kuna tegevus on otseselt seotud võlakirjaturu aktiivsuse ja usaldusväärusega. Samuti on seadustes ja investeerimist reguleerivates aktides tehtud olulisi ettekirjutusi ja piiranguid võlakirjade põhilistele ostjatele (pensioni ja investeerimisfondid), mis takistavad ettevõtete võlakirjadesse investeerimist.

3. Programm Elu- ja ettevõtluskeskkonna toetamine

Programmi eesmärk on tagada ettevõtjatele kvaliteetne nõuanne ja kvalifitseeritud tööjõud, parandada maapiirkonnas püsivalt elavate inimeste elukeskkonda ja kujundada maaelu mainet.

Meetmete 3.1, 3.2 ja 3.3 rakendamiseks on 2012. aastal planeeritud 120 000 eurot.

Meede 3.1 Maapiirkonna parimate ettevõtjate tunnustamine

Meetme raames tunnustatakse parimaid ettevõtjaid. Tunnustamise aluseks on sihtasutuse nõukogu kinnitatud korrad: Maaelu Edendamise Sihtasutus aunimetuse parim lihavedajakasvataja andmise kord ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse aunimetuse parim piimakarjakasvataja andmise kord.

Meede 3.2 Toetus kutseõppeasutuste maamajanduslike erialade õpilastele

Haritud tööjõu tagamiseks maapiirkonnas on oluline toetada ka kutseõpet. Meetme raames makstakse kutsekoolide maamajanduserialade õpilastele õppetoetust ning kavandatakse tegevusi valdkonna arendamiseks. Aastani 2010 maksis õppetoetuse MES omavahenditest, 2011. aastal maksis MES õppetoetust riigieelarvest tulevatest vahenditest, alates 2012. aastast maksab MES õppetoetust uuesti omavahenditest, kuid uusi lepinguid õppetoetuse maksmiseks MES alates 2012. aastast ei sõlmi. Õppetoetuse maksmist jätkatakse õpilastele, kes on sõlminud MESiga lepingu enne 2012. aastat, kuni õpingute lõpetamiseni.

Meede 3.3 Aktiivsete ja tegusate inimeste tunnustamine

Meetme raames tunnustatakse aktiivseid ning tegusaid inimesi, kes on andnud panuse maaelu maine kujundamisele. Tunnustamise aluseks on nõukogu kinnitatud korrad: Maaelu Edendamise Sihtasutuse parima maamajanduseriala õpetaja aunimetuse andmise kord ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse parima maamajanduseriala õpilase aunimetuse andmise kord.

4. MES-i tegevus riigi poolt antavate ülesannete täitjana

MES vahendab vajadusel riigieelarve, erinevate fondide jms raha regionaalsetel ja maaelu edendavatel eesmärkidel ning osaleb riigi korraldatavatel hangetel. Sihtasutuse tegevus riigi ülesannete täitmisel aitab kaasa majanduse arengule ja sõltub sellest, millist tegevust peab oluliseks asutajaõiguste teostaja ja nõukogu.

4.1 Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandesüsteem

Jätkuvaks tegevuseks järgnevatel aastatel on Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandesüsteemi arendamine ja selle süsteemi juhtimine (haldusleping nr 3.4-23/8 Põllumajandusministeeriumiga).

Koostatud Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandesüsteemi arengukava aastateks 2012-2020 näeb ette üleestilist konsulente ja nõuandekeskuseid ühendava nõuandeorganisatsiooni loomist. Loodav organisatsioon on territoriaalselt terviklik ning arvestab regionide eripära. Vahendite mahud sõltuvad riigi 2012. aasta eelarveseaduse vastuvõtmisest. Riigieelarve seaduse eelnõu järgi on eraldisteks kavandatud 546 892 eurot, millest 389 861 eurot on põllumajandusnõuande toimimise tagamiseks, eesmärgiga vähendada nõuandetegevuse killustatust ja efektiivsemalt ühildada tänast nõuandesüsteemi ning sihtasutuse kogemust majanduslase nõuande valdkonnas laenude ja tagatiste menetlemisel. Sellest 112 879 eurot on nõuandeteenistuse koordineeriva keskuse ülalpidamiskulud. Riigi- ja teadusinfo levitamiseks teabekeskuste kaudu on 157 031 eurot, see sisaldab klientidele vajaliku info ja kontaktide leidmist, sobivate toetuste kordade ja seda puudutavate õigusaktide selgitamist ning ettepanekute vahendamist ministeeriumide, riigiasutuste ja tootjaorganisatsioonidega.

4.2 Projekt Baltic Deal

Alates 2010 aastast osaleb MES rahvusvahelises Läänemere äärsete riikide koostööprojekti Baltic Deal, mille eesmärk on lisaks kaasaegsete teadustulemuste vahendamisele ka vähendada põllumajanduslikust tegevusest tulenevaid negatiivseid mõjusid keskkonnale nii, et konkurentsivõime ja tootmismahud ei kannataks. Projekti raames luuakse näidistalude võrgustik, kus praktiseeritakse innovaatilisi ja keskkonnanahoidlikke põllumajandustehnoloogiaid. Samuti alustatakse Läänemere valgala põhise nõuande meetodika testimist, viiakse läbi seminare ja õppereise nii konsulentidele kui põllumajandustootjatele. Projekti tegevusi rahastatakse Euroopa Liidu fondidest. Sihtasutus jätkab 2012. aastal projekti kaasfinantseerijate otsinguid. Baltic Deal kaasfinantseerimiseks on sihtasutuse 2012. aasta eelarves planeeritud 20 tuhat eurot.

4.3 Kalanduse finantskorraldusvahend

Kalandusturu korraldamise seaduse muutmine 2011. aastal annab võimaluse 2012. aastal rakendada Kalanduse finantskorraldusvahendit – laenufondi (väljavõte 2012. aasta riigieelarve seaduse seletuskirjast).

Kalanduse rakenduskava 2007-2013 finantskorraldusvahenditeks nähakse ette 4 000 000 eurot, sellest mitteresidentidelt laenumiste arvelt 3 000 000 eurot. Vahendid on kavandatud suunata peamiselt vesiviljelusega seotud investeringuprojektide elluviimiseks. Euroopa Kalandusfondi korraldusvahend (Põllumajandusministeerium) on välja töötamas vastavat laenuinstrumenti.

Kalandusturu korraldamise seaduse kohaselt võib finantskorraldusvahendeid rakendada maapiirkonna majandusliku arengu toetamiseks asutatud riigi sihtasutuse kaudu, mille asutajaõigusi teostab Põllumajandusministeerium. Sihtasutuse volitamise finantskorraldusvahendite rakendamiseks otsustab põllumajandusminister. Finantskorraldusvahendite rakendamiseks sõlmib Põllumajandusministeerium nimetatud sihtasutusega halduslepingu, milles lepatakse muu hulgas kokku komisjoni määruse (EÜ) nr 498/2007 VI peatükis nimetatud tingimustes, et tagada finantskorraldusvahendite nõuetekohane rakendamine.

Plaanitu kohaselt jääks sihtasutuse ülesandeks laenude väljastamise vormistamine, haldamine ja monitooring. Samuti igaaastane laenuportfelli audit ning hinnangu andmine portfelli väärtusele ja kvaliteedile. Laenudest tulenevad hüved ja riskid ei saa olema seotud sihtasutuse eelarvetega.